

Grannosämja: konflikten mellan Sudan och Sydsudan

Emma Skeppström

Under våren 2012 eskalerade konflikten mellan Sudan och Sydsudan. Parterna är nu åter vid förhandlingsbordet men står långt ifrån varandra. Både FN och den Afrikanska unionen (AU) kommer under september månad att lägga fram förslag på hur de utestående frågorna bör lösas. Samtidigt talar lite för att en överenskommelse kommer att kunna uppnås under hösten. Läget kompliceras ytterligare av att det pågår ett antal interna konflikter inom respektive land.

Den 9 juli 2011 blev Sydsudan en självständig stat. Ett antal viktiga frågor var dock olösta vid självständigheten och dessa fortsätter att präglare relationen mellan de båda länderna. Följande frågor är av avgörande betydelse i den fortsatta processen:

- **Gränsdragning.** Det finns ingen slutgiltig överenskommelse om var gränsen mellan de två nya staterna ska gå. Även om parterna huvudsakligen är överens, är flera områden fortfarande omdiskuterade. Afrikanska unionen (AU), som leder förhandlingarna, har lagt fram ett förslag på hur gränsen ska dras. Sydsudan har accepterat denna karta medan Sudan motsätter sig den. Områden att ha under uppsikt är, förutom Abyei, bland annat Heglig och Kafia Kingi.
- **Abyei.** Abyei, ett omstritt område på gränsen mellan Sudan och Sydsudan, skulle ha hållit en folkomröstning för att avgöra vilket land området ska tillhöra. Denna har inte genomförts eftersom parterna inte har kunnat komma överens om vem som skulle vara röstberättigad. I maj 2011 gick Sudans armé in i Abyei. Omkring 100 000 människor fördrevs från sina hem. Som ett svar på detta skapades FN-insatsen United

Nations Interim Security Force for Abyei (UNISFA) i juni 2011. Insatsen hade bland annat mandat att övervaka tillbakadragandet från Abyei, något som skedde först i slutet av maj 2012. Dock finns det någon form av "oljepolis" kvar från Sudan. Insatsen har också fått mandat att stödja de båda parterna i att skapa en demilitariserad gränzon och en gemensam mekanism för gränsövervakning. Detta är ännu inte på plats. Abyei utgör en knäckfråga i förhandlingarna och parterna står mycket långt ifrån varandra. Området är oljerikt men är även av stort symboliskt värde för Sydsudan då befolkningen i området tillhör samma etniska grupp som majoriteten i Sydsudan.

- **Resursfördelning.** Hur resurserna ska fördelas mellan de båda länderna är ett stort problem. Detta gäller framförallt oljan. I januari 2012 slutade Sydsudan att producera olja i protest mot att det inte fanns en överenskommelse med Sudan och att de tyckte att Sudan tog för mycket betalt för användandet av infrastruktur för raffinering och exportering av olja. Produktionen har ännu inte kommit igång igen och detta har drabbat de båda ländernas ekonomier hårt. Den 3 augusti 2012 ska de båda parterna ha nått en åtminstone tillfällig överenskommelse om hur resurserna från oljan ska fördelas. Sudan har dock uttryckt att alla säkerhetsfrågor måste vara lösta innan avtalet kan börja gälla. Då det är troligt att många säkerhetsrelaterade frågor förblir olösta för en lång tid framöver kan det dröja länge innan avtalet implementeras. Samtidigt är båda länderna beroende av oljeintäkterna och frågan är hur länge de kan klara sig utan denna inkomst.

- Medborgarskap. Även medborgarskapsfrågor behöver redas ut. Det finns exempelvis ingen överenskomelse om statusen för de sydsudaneser som bosatte sig i norr före delningen. Sudan har indikerat att de inte kommer att få medborgarskap i landet. Likaså är det ett problem för de befolkningsgrupper som bor och rör sig i gränsområdena.

Inbördeskriget och konflikten mellan nord och syd har till stor del utkämpats i och omkring delstaterna utmed gränsen. De norra delstaterna Södra Kordofan och Blue Nile är exempel på sådana områden. Sedan sommaren 2011 har en konflikt pågått mellan Sudans armé och Sudan People's Liberation Movement North (SPLM-N). Sudan har bland annat flygbombat områdena. FN uppskattar att över 650 000 människor har tvingats fly eller allvarligt påverkats av stridigheterna. Den humanitära situationen är svår eftersom få, om ens några, hjälporganisationer har tillträde. Konflikten kommer att pågå tills dess att en politisk lösning finns på plats. Detta har komplicerats ytterligare av att SPLM-N skapat en paraplyorganisation, Sudan Revolutionary Front (SRF), tillsammans med tre av de rebellgrupper som strider i Darfur. Konflikten kommer också att påverkas av utvecklingen i Khartoum och av huruvida president Al-Bashir lyckas hålla sig kvar vid makten. Demonstrationer har förekommit i Khartoum under sommaren, dock inte i en sådan utsträckning att det hittills påverkat den sittande regimen. Man har trots detta använt sig av kraftigt överväld mot demonstranterna.

Sydsudan brottas också med ett antal interna problem. Sudans regering domineras helt av SPLM, vilket gör att det är svårt att särskilja partiet från regeringsinstitutionerna. Detta är mycket problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv. Dessutom är det ofta svårt att skilja på SPLM och armén. Det finns också en utbredd korruption. Det förekommer även olika våldsyttningar inom Sydsudan. På

lokal nivå finns konflikter mellan olika befolkningsgrupper. I Jonglei urartade detta under årsskiftet 2011/2012 och enligt FN dog då ungefär 900 personer. Ett annat problem är närvaron av ett antal olika milisgrupper som strider mot Sydsudans armé. SPLM är således utsatt från flera olika håll. De måste hantera den återkommande konflikten med norr, slåss mot milisgrupper, hantera våld på lokal nivå och samtidigt försöka att regera landet. Regeringen är dessutom till stora delar beroende av internationellt stöd, i synnerhet efter det att landet mist intäkterna från oljan. Det finns därför mycket som talar emot en positiv utveckling i landet.

Under våren 2012 försämrades relationen mellan Sudan och Sydsudan. Sudan genomförde flera attacker på sydsudanesiskt territorium, bland annat genom flygbombningar. Som motreaktion intog Sydsudan Heglig i Sudan i april 2012 och tog kontroll över oljefälten i området. Detta gjorde att länderna stod på randen till ett nytt krig. Efter internationella påtryckningar drog sig dock Sydsudan tillbaka. AU antog den 24 april en färdplan för att lösa de utestående frågorna. Detta beslut stöttades av FN:s säkerhetsråd som den 2 maj gav de båda parterna tre månader på sig att hitta en lösning. Säkerhetsrådet hotade med att införa sanktioner om inte tidplanen hölls. Denna tidsgräns har nu passerats utan att någon fråga egentligen lösts. Nya förhandlingar pågår mellan de båda parterna men även den nya tidsgränsen 22 september passerades utan att parterna kunde komma överens om hur de utestående frågorna ska lösas. Även om ett sådant förslag läggs fram och accepteras av de båda parterna under hösten kommer dessa frågor troligtvis att fortsätta skapa spänningar mellan länderna under en lång tid framöver.

Emma Skeppström
Säkerhetspolitisk analytiker